

DOORGEVEN

Ook verschenen:

Drs. Pieter L. de Jong, *Door vreemd gebied. Bijbels dagboek*

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Deze uitgave verscheen eerder onder dezelfde titel bij IZB te Amersfoort, en is nu een gezamenlijke uitgave van Uitgeverij Boekencentrum en de IZB.

Ontwerp omslag en binnenwerk: IDD

ISBN 978 90 239 2120 2

NUR 707

Vijfde druk 2012

© 2012 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Drs. Pieter L. de Jong

DOORGEVEN

bijbels dagboek

Vijfde druk

Uitgeverij Boekencentrum | IZB

WOORD VOORAF

Dit dagboek is een vervolg op een eerder door mij geschreven dagboek getiteld *Voor andere stemmen doof*. De tweede druk daarvan is alweer een paar jaar uitverkocht. Op verzoek van de uitgever stelde ik een nieuw dagboek samen.

Ik houd van doorgaand bijbellezen. Als u de gang van het jaar volgt, leest u in de meeste gevallen een aantal weken achtereen uit hetzelfde bijbelboek. Het is de bedoeling om eerst het aangegeven bijbelgedeelte te lezen en daarna het meditatieve stukje. De te lezen bijbelgedeelten zijn meestal betrekkelijk kort. De aangegeven psalmen en gezangen zijn gekozen uit het Liedboek voor de kerken, tenzij anders aangegeven. Aangezien dit dagboek niet voor een bepaald jaar is samengesteld, is achterin een lijstje opgenomen van gedeelten die op de feestdagen gelezen kunnen worden.

Net als in *Voor andere stemmen doof* dacht ik bij het schrijven aan het bijbellezen bij het einde van de maaltijd. Een tafel met een of twee ouders, kinderen van verschillende leeftijden: kleine kinderen, pubers, jongvolwassenen. Zo ongeveer als mijn eigen situatie vele jaren was. De tijd is intussen doorgegaan. Bij mij althans begint het stil te worden aan tafel.

Een nieuwe generatie dient zich aan. Op sommige momenten kom je die ineens massaal tegen. Zoals recentelijk bij de begrafenis van de laatste van de generatie vóór mij: de laatste oma van mijn kinderen. Op zulke momenten zie je de nieuwe generatie op haar best. Leeftijd twintig tot veertig. Onder hen veel jonge vaders en moeders, sommigen al met hele gezinnen. Van hen zijn er velen die het spoor van bijbellezen

aan tafel zonder meer doortrekken. Voor anderen is het lang niet meer zo'n vanzelfsprekendheid als het voor ons was. Wij hoefden toen ook nog niet alles te begrijpen, het lezen van de bijbel had ook iets van een heilig ritueel.

Mijn vaste plek aan de eettafel in de keuken - mijn ouders hadden een groot gezin - was zo gelegen, dat ik altijd de klos was om op te staan - 'Pieter, wil jij de bijbel pakken?' - en door te geven richting mijn vader. Zo ging dat toen. Van het lezen van een dagboekje of kalenderblaadje was geen sprake. Veel ging langs je heen. De nieuwe generatie doet dat beter. Zij willen met hun kinderen ook begrijpen wat God in de bijbel te zeggen heeft. Van harte hoop ik dat vooral zij - maar uiteraard niet alleen zij - met dit dagboek geholpen zijn om te ontdekken hoe spannend en bij de tijd de bijbel is. Opdat ze daarin de stem van God zelf horen, zijn woorden zich eigen mogen maken en op hun beurt weer doorgeven.

Als vaste redacteur van de 'Maranathakalender' en medewerker aan verschillende andere dagboekjes, onder andere *Een handvol koren*, schreef ik de meeste bijbelmeditaties in eerste instantie daarvoor. Bij het samenstellen van dit dagboek inspireerden me enkele regels uit Psalm 90:

Gij zijt geweest, o Heer, en Gij zult wezen
De zekerheid van allen die U vrezen.
Geslachten gaan, geslachten zullen komen:
wij zijn in uw ontferming opgenomen.
Wij mogen bouwen op de vaste grond
van uw beloften en van uw verbond.

P.L. de Jong

1 januari

NOOIT ZONDER JEZUS

'In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God.'

Johannes 1:1

Ook dit jaar zal er geen dag zijn zonder God en zonder Jezus. De wereld was nooit zonder Jezus en zal nooit zonder Hem zijn. Daar is de evangelist Johannes diep van overtuigd. Want als het over Jezus Christus gaat - daar is letterlijk geen begin of eind aan. Geen eind. Het verhaal van Jezus zal pas eindigen als Hij komt op de wolken van de hemel.

Maar waar begon het eigenlijk? Begon de geschiedenis van Jezus in Bethlehem? Of nog eerder in Nazareth bij Maria? Of nog eerder bij de profeten, die Jezus' komst voorzegden?

Als Johannes erover nadenkt, wordt hij stil van aanbidding. Hij beseft dat er geen begin is. Jezus was er eigenlijk altijd al. In een oerbegin van alles. Toen God een begin maakte, was Hij er al. Als het Woord dat van God uitging, dat aan alles vooraf ging en dat zélf God was. Een wereld zonder Jezus is voor Johannes ondenkbaar. Dat is een heel bemoedigende gedachte. Het mag soms heel donker en eenzaam zijn in deze wereld, maar Jezus is er altijd. Laten we dat meteen aan het begin van dit jaar diep in ons hart sluiten. 'Gij omgeeft mij van achteren en van voren en Gij legt uw hand op mij!'

Lezen: Johannes 1:1-5

Zingen: gezang 1

2 januari

EEN MOOIE TAAK?

*‘Er trad een mens op, van God gezonden, wiens naam was Johannes; deze kwam als getuige om van het licht te getuigen, opdat allen door hem geloven zouden.’
Johannes 1:6-7*

Jezus gaat aan alles vooraf. Hij is het licht, dat schijnt in de duisternis. Maar voordat de evangelist Jezus' naam hardop uitspreekt, horen we eerst nog de naam van Johannes de Doper. Want die gaat vóór Jezus uit. Een mens, zoals wij. Maar dan wel een mens die zich door God gezonden weet om op te treden als getuige van het licht. Vooral dat gezonden zijn zal zijn getuigenis zeggingskracht geven. Hij gaat niet zomaar van start. In Jezus van Nazareth heeft Johannes de Doper Gods reddend en overwinnend licht zien stralen. En zo zal Johannes naar Jezus wijzen en getuigen van het licht. Een mooie taak, zeggen wij misschien. Dat is het ook. Alleen: wie van dit licht getuigt, ziet ook heel scherp hoe hopeloos donker en verloren het leven is zonder God en zonder Jezus Christus. Als Johannes de Doper daarover begint, zullen weinig mensen staan te juichen. Koning Herodes zal de getuige van het licht zelfs opsluiten in het duister van de gevangenis. Want dit licht en dit getuigenis zijn hem te fel. Johannes de getuige zal snel Johannes de martelaar worden. De duisternis moet niets hebben van het licht. Dat maakt die mooie taak soms tot een heel zware. Gelukkig, het licht overwint!

Lezen: Johannes 1:6-13

Zingen: psalm 107:9 en 10 (OB 7 en 8)

3 januari

GOD HOUDT GEEN AFSTAND

'Het Woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd.'
Johannes 1:14

Sommige mensen kunnen heel afstandelijk doen. Zij luisteren wel even naar je, maar je voelt meteen, dat ze niet echt in je geïnteresseerd zijn. Ze voelen je verdriet, je eenzaamheid, je gevoel van machteloosheid of tekortschieten niet echt mee. Ze houden afstand en ze laten je alleen.

Zo is God niet! Al had Hij reden genoeg om afstand te nemen en ons te laten waar we zitten. Maar nee, Hij heeft ons gezocht met de liefde van zijn hart. Hij zelf kwam naar ons toe. Hij ging wonen waar wij wonen. In dezelfde straat, in dezelfde wereld. Alles met ons delend. Hij ging zover, dat Hij zelfs in onze huid kroop. Dichterbij kon Hij niet komen. God werd mens!

Een mens zoals wij. Vlees, zegt de evangelist. Dat betekent: net zo beperkt, zwak en hulpeloos als elk mens in wezen is. Van afstand houden is geen sprake. Zijn majesteit en heerlijkheid verbergt Hij diep, om maar heel dicht bij ons te kunnen zijn. In onze schuld en ons verdriet, onze eenzaamheid en hopeloosheid. Wie God zo tegenkomt in Jezus Christus, ervaart iets waar geen woorden voor zijn. God houdt geen afstand. Hij is nabij!

Lezen: Johannes 1:14-18
Zingen: psalm 145:3

4 januari

ZELFRELATIVERING

Johannes antwoordde hun en zei: Ik doop met water; midden onder u staat Hij, van wie gij niet weet.'

Johannes 1:26

Het optreden van Johannes de Doper in Betanië, aan de overkant van de Jordaan, moet grote indruk gemaakt hebben. Veel mensen lieten zich door hem tot omkeer roepen en zich dopen. Maar zoals dat vaker gaat: kerkleiders worden daar zenuwachtig van. Ze hebben pas rust als ze weten in welk vakje ze mensen als Johannes kunnen onderbrengen. Johannes wordt aan de tand gevoeld. Eerst door priesters en levieten. Even later bemoeien ook de echte theologen zich ermee. Johannes matigt zich niet aan de Messias te zijn. Ook niet één van de uit de traditie bekende voorlopers. Toch zijn de theologen niet gerust. Waarom doopt Johannes dan? En waarom houdt hij de mensen in spanning, alsof er werkelijk van Godswege iets staat te gebeuren? Wie of wat voor man is hij nu eigenlijk?

Johannes remt echter af. Zijn persoon en werk zijn maar betrekkelijk. Hij doopt slechts met water. Water dat reinigt en oproept tot boete. Want de Messias is vlakbij. Zelfs midden onder u, zegt Johannes. In hoogst eigen persoon. Dat is heel verrassend. Niemand die de Messias daar blijkbaar zoekt of verwacht, zo midden tussen de mensen. Daarom: heb niet zoveel aandacht voor mij, zegt Johannes. Heb slechts aandacht voor Hem. Hij is het!

Lezen: Johannes 1:19-28

Zingen: gezang 162

5 januari

HIJ IS HET!

*‘De volgende dag zag hij Jezus tot zich komen en zei: Zie, het lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.’
Johannes 1:29*

Johannes de Doper heeft niet alleen getuigd, dat Jezus midden tussen de mensen te vinden is. Vandaag wijst hij Hem ook heel direct aan. Goed, dat hij dat doet. Je zou er anders geen erg in hebben. Ook Johannes had Hem niet herkend, als God zelf het hem niet duidelijk gemaakt had bij de doop van Jezus. Een paar keer hoor je Johannes dan ook zeggen: ik kende Hem niet!

Dat zal ieder beamen, die Jezus in zijn leven ontmoette. Er was een tijd, dat je Hem niet kende. Misschien wel een lange tijd. Maar toen gebeurde het. Iemand wees Jezus aan en zei tegen je: Hij is het! Iemand als Johannes de Doper. Je moeder bijvoorbeeld. Of je zag Hem in een flits in een paar woorden van je vader. Of was het een vriend, een vriendin, een onbekende misschien wel, die Hem je aanwees?

Jezus is zo verborgen onder de mensen en voor ons mensen. Je zou totaal aan Hem voorbij kijken, als niemand Hem zou aanwijzen en zeggen: Hij is het lam van God. Onschuldig als een lam. Alle zonde draagt Hij weg. Van heel de wereld. Van u, van jou en van mij. Dat zou je toch nooit geloven, als niet iemand je dat gezegd had? En ja, wie hoort dat nu eens van ons?

Lezen: Johannes 1:29-34

Zingen: psalm 40:4 (OB 5)

6 januari

'S MIDDAGS VIER UUR

'Zij bleven die dag bij Hem; en het was omstreeks het tiende uur.'

Johannes 1:40

Bepaalde gebeurtenissen staan zo diep in je geheugen gegrift, dat je achteraf zelfs de kleinste details nog precies weet. Zo weet de evangelist nog precies hoe laat het was bij die eerste ontmoeting met Jezus. Het was ongeveer vier uur 's middags - het tiende uur - zo vertelt hij spontaan tussendoor. Niet dat hij tijdens het gesprek met Jezus constant op zijn horloge heeft zitten kijken, zoals jongeren wel doen tijdens een saaie les. Of kerkgangers tijdens een preek, die maar wat voortsukkelt. Integendeel. Hij is die middag, samen met Andreas, aarzelend achter Jezus aangelopen. Op uitdrukkelijk aandringen van Johannes de Doper, wiens leerlingen zij al een tijdje zijn. Johannes stuurde hen weg: ze moeten bij Jezus zijn. Maar wat moeten zij tegen Hem zeggen?

Als Jezus hun vraagt wat ze zoeken, stamelen ze iets over een adres. Die middag wordt echter onvergetelijk. Al luisterend ontdekken ze: Jezus is de Messias van God. Ze zijn de Koning te rijk! Heel hun leven is op slag anders geworden. Het was ongeveer vier uur - Johannes weet het nog precies. Niet dat dit op zichzelf zo belangrijk is. Belangrijk is slechts de ontmoeting met Hem. Die gebeurtenis is zo verrassend en ingrijpend, dat je je achteraf zo'n detail weet te herinneren.

Lezen: Johannes 1:35-43

Zingen: gezang 431:1 en 6

7 januari

GEZIEN EN GEKEND

'Natánaël zei tot Hem: Vanwaar kent Gij mij? Jezus antwoordde en zei: Eer Filippus u riep, zag Ik u onder de vijgenboom.'

Johannes 1:49

Natánaël is zichtbaar verrast als hij - door zijn vriend Filippus meegeslept - oog in oog staat met Jezus. Heeft hij gehoord wat Jezus over hem zei? Is hij een Israëliet zonder bedrog? Hoe zou Jezus dat kunnen weten? Jezus geeft maar een kort antwoord, maar het is voldoende voor Natánaël om zijn wantrouwen tegenover de man uit Nazaret in één slag te verliezen. Onder de vijgenboom kan maar Eén hem gezien hebben. Gezien en gekend.

Wat deed hij dan onder die vijgenboom? Daarover horen we weliswaar niets, maar het laat zich wel raden. Natánaël zat onder die boom als in een klein kamertje, gevormd door neerhangende takken en bladeren. Zat hij het verhaal van Jakob te lezen, die op een heel moeilijk moment in zijn leven de hemel zag opengaan en zich gekend wist door God? En heeft hij toen gedacht: ging nu de hemel ook maar open voor mij? Verlangde hij naar een teken dat God ook hem kende?

Jezus zegt: Ik heb je gezien! Wat is dat bevrijdend. Wie dat gelooft, weet genoeg. 'Heer, die mij ziet zoals ik ben, dieper dan ik mijzelf ooit ken, kent Gij mij!'

Lezen: Johannes 1:44-52

Zingen: psalm 139:1 en 2

8 januari

WATER OF WIJN

'Dit heeft Jezus gedaan als begin van zijn tekenen in Kana in Galilea en Hij heeft zijn heerlijkheid geopenbaard, en zijn discipelen geloofden in Hem.'

Johannes 2:11

Natuurlijk is het heel pijnlijk als tijdens een bruiloftsfeest de wijn opraakt. Zo'n feest eindigt voortijdig in de stof van appelsap. Maar is dat nu iets om Jezus bij te halen? We merken echter: Jezus is al aanwezig. Goed dat deze jonge mensen Hem uitgenodigd hebben. Uitgerekend hier doet Hij het eerste teken van zijn heerlijkheid. Water wordt in wijn veranderd. En reken maar, dat nu het feest echt wat geworden is.

Waarom maakt Jezus juist hier een begin? Kan Hij zijn tijd niet beter besteden aan zieken en eenzamen? Zo denk je onwillekeurig. En zo nodigen wij Jezus voornamelijk uit in ziekenkamers en in rouwdiensten. Niet op een gewone dag zonder problemen. Al helemaal niet op een feest. Wij vergissen ons! Jezus begint op een bruiloft. Midden in het gewone leven. Juist dat gewone leven krijgt pas echt glans en de geur van goede wijn als Hij zich ermee bemoeit. Zijn aanwezigheid, zijn gaven en zijn goedheid zetten alles in een ander licht. De discipelen hebben het begrepen. Dit is pas leven. Dit is de Messias. Het water van het gewone leven verandert door Hem in heerlijke, bruisende wijn. Een veelbelovend begin!

Lezen: Johannes 2:1-11

Zingen: gezang 166:1 en 3

9 januari

PASSIE

‘En Hij maakte een zweep van touw en dreef allen uit de tempel, de schapen en de runderen.’

Johannes 2:15

Opnieuw treffen we Jezus met zijn discipelen aan op een feest. Maar hier in Jeruzalem, op het feest van het Pascha, treedt Hij heel anders op dan op de bruiloft te Kana. Met een zelfgemaakte zweep veegt Jezus het tempelplein schoon. Hij is diep verontwaardigd over heel de santenkraam, die Hij op het tempelplein aantreft. Hij kan het niet verdragen. Het huis van zijn Vader is een reli-markt geworden. Het is er gewoon een beestenbende.

Jezus grijpt in en niemand houdt Hem tegen. En dat alles met een ijver en een passie die zeldzaam is. Je hoort zijn discipelen hardop denken en zich zorgen maken. Deze Jezus is nieuw voor hen. Drijft Hij het niet te ver? Is dit niet vragen om problemen? Wie zo hartstochtelijk ijvert voor het huis van God, zal die uiteindelijk niet verteren in zijn eigen vlam?

Ja, dat hebben ze goed gezien. Deze ijver zal Jezus aan het kruis brengen. Hij heeft geen enkel begrip voor een kerk die verworden is tot een religieuze supermarkt, waarin mensen elkaar wederkerig bedienen. Daar haalt Hij radicaal de bezem door. Als Jezus binnenkomt, moet er heel veel naar buiten. Wie daarvan schrikt, heeft het goed begrepen.

Lezen: Johannes 2:12-22

Zingen: psalm 69:1 en 3 (OB 1 en 4)

10 januari

ZALIG

‘En Hij opende zijn mond en leerde hen, zeggende: Zalig de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.’

Matteüs 5:2-3

De komende dagen luisteren we naar een preek van Jezus. Meestal wordt die de Bergrede genoemd, omdat Jezus nogal opvallend eerst een eindje de bergheiling opklom en toen vanaf die plek begon te spreken. Als een soort nieuwe Mozes op de Sinai. Aan zoiets moet je denken. Het is niet zomaar een preek. Al helemaal niet een preek die gauw verveelt. Jezus' woorden klinken als directe woorden van God. Hij zegt waar je voor gaan moet en wat je laten moet. Maar alles wat Hij zegt - Hij is vaak nog veel scherper dan Mozes - is toch evangelie. Je knapt ervan op en je ziet scherp waarop het aankomt. Je wordt aangesproken en heel diep getroost.

Maar liefst negen keer zegt Jezus 'zalig'. Dat zeiden toen vooral rijke mensen van zichzelf. En gezonde mensen. Wat zit ik goed, wat vind ik het leven zalig. Jezus gunt ons onze vakantie, maar Hij zegt: Zalig is wie God kent als zijn Helper en Redder. Armen worden dan niet cynisch. Treurigen niet wanhopig, onderdrukten niet bitter. Omdat ze weten, dat God Koning is en zijn Rijk komt.

Dat zal zalig zijn! Ja, zeg dat wel.

Lezen: Matteüs 5:1-6

Zingen: psalm 146:3 en 4

11 januari

TROOST EN TROUW

'Zalig de vredestitchers, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden.'

Matteüs 5:9

Maar liefst vier keer spreekt Jezus mensen zalig die het heel zwaar hebben. Armen van geest, diep verdrietige mensen, onderdrukten, verschoppelingen. Want Jezus is een Koning die zich ontfermt over verachten en verlorenen. Daarna volgen echter vier zaligsprekingen over mensen die zich actief inzetten voor barmhartigheid en zuiverheid, voor vrede en vervolgd. Jezus' woorden troosten, maar ze maken ook trouw aan de mensen om je heen.

Wees een vredestitcher! Zij zullen kinderen Gods genoemd worden, zegt Jezus. Of letterlijk: zonen van God! Vrede omvat altijd heel het bestaan. Dan glanst het leven en voel je je goed. Je ziet iets oplichten van God zelf. Want meer dan wie ook is God uit op vrede. Voor zijn volk en voor alle mensen. Dat zit bij de Here God heel diep. Dat zit bij Jezus, dé Zoon van God, heel diep. Om ons met God te verzoenen en vrede te maken gaf Hij alles. Vrede is duur. Zonder offer komt dan ook geen enkele vrede tot stand. Daarom is ons gebed: *'Deel ons Uw liefde mede / die onze boosheid tart, / die onze mond leert spreken / en onze handen leidt. / Maak ons een levend teken: / Uw vrede wint de strijd!'*

Lezen: Matteüs 5:7-12

Zingen: gezang 285:1 en 4